

Talousennuste vuosille 2008–2009

Suomen talous on menossa laskusuhdanteeseen muttei taantumaan

Palkansaajien tutkimuslaitos ennakoii, että Suomen kokonaistuotanto kasvaa tänä vuonna 3,0 prosenttia ja ensi vuonna 1,7 prosenttia. Verrattuna viime maaliskuussa esitettyyn ennusteeseen kuluvan vuoden kasvuluku on pysynyt ennallaan, mutta vuoden 2009 lukua on alennettu 1,1 prosenttiyksiköllä. Ensi vuonna talouskehitystä hidastaa erityisesti investointien kasvun tyrehtyminen, mutta myös kulutuksen kasvu hidastuu. Samalla inflaatio hidastuu tämänvuotisesta 4,1 prosentista 2,9 prosenttiin. Tänä vuonna työllisyys paranee vielä 38 000:lla, mutta ensi vuonna sen kasvu pysähtyy, työllisyysaste alenee hiukan ja työttömyysaste kääntyy pieneen nousuun. Vuonna 2009 julkisen talouden rahoitusylijäämä supistuu selvästi mutta on edelleen liki 8 miljardia euroa.

Euroopan talouskasvu väliaikaisesti pakkasen puolelle

Ruuan raaka-aineiden ja öljyn kallistumisen on kiihdyttänyt euroalueen yli neljään prosenttiin, mikä on heikentänyt yksityistä kulutusta ja pysäyttänyt talouskasvun. Euron vahvistuminen dollariin nähden on jatkunut ja korkotaso on noussut viime vuodesta. Investointien laantuminen pitää euroalueen talouskasvun hitaana koko tämän vuoden jälkipuoliskon. Tänä vuonna alueen kokonaistuotanto kasvaakin vain 1,4 prosenttia viime vuodesta. Vasta ensi vuoden jälkipuoliskolla kasvu vauhdittuu niin, että se ylittää koko vuonna 1,6 prosenttiin. Euroalueen inflaatio jää tänä vuonna 3,3 prosenttiin ja hidastuu ensi vuonna 2,2 prosenttiin. EKP:n ohjauskoron oletetaan alenevan ensi vuonna yhteensä 0,5 prosenttiyksikköä. Tämän lisäksi luottokriisin aikaansaamat korkojen riskilisät pienenevät.

USA:n talouskasvu pysyy hitaana

USA:n luottokriisi ja siihen liittyvä kotitalouksien velkaantumisen ja asuntojen hintojen romahdus sekä heikentynyt työmarkkinatilanne rajoittavat yksityisen kulutuksen kasvua. Nopea kuluttajahintainflaatio, joka ylsi kesä-heinäkuussa jo 5,5 prosenttiin, on myös leikkaamassa yksityistä kulutusta. Edes ulkomaankaupan kohentuminen dollarin heikkenemisen seurauksena ei riitä suhdanteen kääntämiseen. USA:n kokonaistuotanto kasvaa tänä vuonna 1,5 prosenttia ja ensi vuonna 1,2 prosenttia. USA:n rahapolitiikan kevennysvara on pitkälti jo käytetty, kun ohjauskorko on alennettu 2 prosenttiin. Näillä näkymin USA:n keskuspankki ei tee merkittäviä muutoksia ohjauskorkoonsa ensi vuonna.

Vienti hidastuu loppuvuonna - ensi vuonna heikentävä euro nopeuttaa taas viennin kasvua

Suomen viennin määrän kasvu hidastuu tänä vuonna 2,5 prosenttiin. Koko viennin kasvu on tänä vuonna perustunut Aasian ja Venäjän viennin kasvuun, sillä vienti EU-alueelle ei ole kasvanut lainkaan. Ensi vuonnakin EU-alueen markkinat pysyvät heikkoina ja euron vahvistumisen loppuminen ja kustannusten maltillinen nousu luovat edellytyksiä viennin lisäämiselle Venäjälle ja Euroopan ulkopuolelle. Viennin kasvu nopeutuukin noin 3 prosenttiin, ja se painottuu teknologia- ja kemian teollisuuteen. Tuonin volyyymi kasvaa tänä vuonna runsaat kaksi prosenttia edellisvuodesta, ja ensi vuonna sen kasvu hidastuu jo selvästi kahden prosentin alapuolelle.

Tänä vuonna palvelut ja ensi vuonna teollisuus kasvun moottorina

Teollisuuden tuotannon kasvu on hidastumassa, mutta teknologiateollisuus ja kemian teollisuus kasvavat edelleen, ja ensi vuoden jälkipuoliskolla näiden keskeisten vientialojen tuotannon kasvu taas nopeutuu. Puun vientitullien takia sen tuonti Venäjältä uhkaa loppua. Vaikka sitä pystyttäisiinkin jossain määrin korvaamaan muulla tuonnilla ja lisähakkuilla, metsäteollisuuden tuotanto ei juuri kasva ensi vuonnakaan. Muista toimialoista rakentamisen ja rakennusaineteollisuuden kasvu taittuu ensi vuonna jyrkimmin. Julkiset palvelut kasvavat tänä vuonna vielä runsaan kahden prosentin vauhtia, mutta ensi vuonna niiden kasvu taittuu alle prosenttiin.

Ensi vuonna palkkasumman kasvu hidastuu

Ansiotasoindeksi nousee tänä vuonna 5,3 prosenttia ja ensi vuonna 4,5 prosenttia. Tänä vuonna palkkasumma kasvaa työllisyyden kasvun tukemana ansioiden kasvua nopeammin, 6,9 prosenttia. Ensi vuonna työllisyyskehitys heikkenee ja palkkasumma kasvaa tuolloin 4,5 prosenttia. Kotitalouksien omaisuustulot kasvavat tänä vuonna. Puunmyynnille annettu tilapäinen veronhuojennus vauhdittaa puukauppaa, mutta myyntitulojen kasvu ajoittuu ensi vuodelle. Kotitalouksien käytettävissä olevat tulot kasvavat nimellisesti tänä vuonna 6,7 prosenttia. Ensi vuonna tulojen 5,6 prosentin kasvua tukevat tulo- ja eläkkeiden indeksikorotukset.

Epävarmuus ja inflaatio hidastavat kulutuksen kasvua

Yksityisen kulutuksen kasvu on tällä hetkellä taitumassa. Kuluttajien luottamus on laskenut nopeasti, ja heidän odotuksensa omasta taloudestaan ovat varovaisimmillaan sitten vuoden 1996. Tärkeänä syynä on inflaatiovauhdin äkillinen kiihtyminen ja rahoitusmarkkinoilta levinnyt epävarmuus. Lainakorot ovat nousseet, asuntokauppa on vaimentunut, ja kotitaloudet lykkäävät hankintojaan ja tinkivät päivittäisissä menoissaan. Tänä vuonna kotitalouksien velkaantuminen pysähtyy, ja ensi vuonna säästämisaste on miinus puoli prosenttia, kun se oli lähes kolme prosenttia miinuksella vielä viime vuonna. Tänä vuonna yksityinen kulutus kasvaa lähes 3 prosentin vauhtia, mutta ensi vuonna sen kasvu jää 1,7 prosenttiin.

Kysynnän ja tarjonnan tase

	2007 Mrd. €	2007 Määrän muutos (%)	2008e	2009e
Bruttokansantuote	179,7	4,5	3,0	1,7
Tuonti	73,1	6,6	2,2	1,6
Kokonaistarjonta	252,8	5,1	2,8	1,7
Vienti	82,2	8,2	2,5	3,0
Kulutus	128,8	2,6	2,7	1,4
yksityinen	90,6	3,2	2,9	1,7
julkisen	38,2	1,3	2,3	0,7
Investoinnit	36,5	8,5	4,0	-0,2
yksityiset	31,9	8,3	3,7	0,4
julkiset	4,6	9,4	5,9	-4,2
Varastojen muutos (ml. tilastollinen ero)	5,3	39,2	0,0	0,0
Kokonaiskysyntä	252,8	5,1	2,8	1,7

Lähde: Tilastokeskus, Palkansaajien tutkimuslaitos

Kansainvälinen talous

Kokonaistuotannon määrän kasvu (%)	2007	2008e	2009e
Yhdysvallat	2,0	1,5	1,2
Euro-13	2,6	1,4	1,6
Saksa	2,5	1,7	1,8
Ranska	2,2	1,4	1,5
Italia	1,5	0,0	0,8
EU27	2,9	1,6	1,7
Ruotsi	2,7	2,2	1,8
Iso-Britannia	3,1	1,6	1,2
Japani	2,1	0,8	1,2
Venäjä	8,1	8,0	7,0
Kiina	11,9	10,0	9,0

Lähde: BEA, BOFIT, Eurostat, Palkansaajien tutkimuslaitos

Inflaatiopiikin vaikutus sulaa pois ensi vuonna

Suomen inflaatio on kirinyt ohi euroalueen inflaation, jota mitataan kansallisten yhdenmukaistettujen hintaindeksien avulla. Elokuussa inflaatiovauhdin odotetaan kuitenkin taituvan. Öljyn ja ruuan maailmanmarkkinahinnat ovat laskeutuneet, ja asuntojen reaali hinnat ovat laskussa. Ensi vuonna lainakorkojen odotetaan kääntyvän laskuun ja tämän vuoden tammikuun välillisten verojen korotusten inflaatiovaikutus jää pois. Tämän vuoden inflaatiovauhti on 4,1 prosenttia, mutta ensi vuoden keskiarvo jää alle kolmen prosentin.

Tälle vuodelle ennustamme elintarvikkeille yli 8 prosentin inflaatiota. Elintarvikkeiden hintojen nousu on ollut meillä nopeampaa kuin Ruotsissa ja Keski-Euroopassa. Talousennusteen liitteessä perustellaan näkemystä, jonka mukaan ongelma ei olisi päivittäistavara- ja kilpailussa vaan lähinnä Suomessa jalostettujen elintarvikkeiden hinnoitteluketjussa ja hinnoittelukäytännössä. Perisuomalainen instituutio, jossa kauppa ja elintarviketeollisuus sopivat nykyisin pääsääntöisesti kolme kertaa vuodessa neljäksi kuukaudeksi eteenpäin keskeisten elintarvikkeiden vähittäishinnoista, on eräs keskeinen Suomen elintarvikeinflaatiota nopeuttava tekijä. Tämä mekanismi on ilmeisessä ristiriidassa kilpailunrajoituslain 4 §:n kanssa.

Työllisyys ei parane enää ensi vuonna

Työllisten määrän ennustetaan kasvavan tänä vuonna keskimäärin 38 000 hengellä. Väestökasvu ja hyvä työmarkkinatilanne lisäävät myös työvoiman määrää 26 000 henkilöllä, minkä seurauksena työttömyysaste laskee kuluvana vuonna 6,3 prosenttiin ja siten 0,6 prosenttiyksikköä viime vuodesta. Ensi vuonna talouskasvu hidastuu selvästi eikä työllisyyden odoteta enää paranevan. Heikkenevä taloustrendi heijastuu työllisyysasteeseen niin, että se laskee kuluvan vuoden 70,8 prosentista 70,6 prosenttiin ensi vuonna. Työttömyysaste nousee 6,5 prosenttiin.

Ennusteen keskeisiä lukuja

	2007	2008e	2009e
Työttömyysaste (%)	6,9	6,3	6,5
Työttömät (1 000)	183	171	177
Työlliset (1 000)	2492	2530	2532
Työllisyysaste (%)	69,9	70,8	70,6
Inflaatio, kuluttajahintaindeksi (%)	2,5	4,1	2,9
Ansiotaso, ansiotasoindeksi (%)	3,3	5,3	4,5
Kotitalouksien käytettävissä olevat reaalitytulot (%)	2,9	3,7	3,3
Vaihtotaseen ylijäämä (mrd. €)	9,6	8,0	10,5
Kauppataaseen ylijäämä (mrd. €)	8,7	6,8	9,0
Valtiontalouden rahoitusylijäämä			
mrd. €	3,8	3,5	2,2
% bkt:sta	2,1	1,8	1,1
Julkisyhteisöjen rahoitusylijäämä			
mrd. €	9,6	9,9	7,8
% bkt:sta	5,3	5,2	3,9
Velkaantumistaso (Emu-velka)			
% bkt:sta	35,2	32,1	29,1
Veroaste, %	43,0	43,0	41,6
Lyhyet korot (3 kk:n euribor)	4,3	4,7	4,1
Pitkät korot (valtion obligaatiot, 10 v.)	4,3	4,2	4,0

Lähde: Suomen Pankki, Tilastokeskus, Palkansaajien tutkimuslaitos

Investointien kasvu tyrehtyy

Rakentamisen kasvu on taantumassa. Asuinrakentaminen vähenee kuluvana vuonna 5 prosenttia mutta pysyy ensi vuonna tämän vuoden tasolla. Maa- ja vesirakentaminen kasvaa vielä tänä vuonna mittavien julkisten hankkeiden ansiosta, mutta ensi vuonna kasvun odotetaan pysähtyvän. Myös kone- ja laiteinvestointien kasvun odotetaan hidastuvan ensi vuonna merkittävästi. Kaiken kaikkiaan yksityisten investoinnit kasvavat kuluvana vuonna 3,7 prosenttia ja ensi vuonna enää 0,4 prosenttia.

Vielä tänä vuonna julkistalous reilusti ylijäämäinen

Kuluvana vuonna julkisen talouden ylijäämä näyttää yltävän viimevuotiselle korkealle tasolle, miltei 10 miljardiin euroon, mikä merkitsee runsasta viittä prosenttia suhteessa bruttokansantuotteeseen. Samalla kun valtiontalouden ylijäämä pienenee jonkin verran, kasvavat kuntien sekä työeläkelaitosten ja muiden sosiaaliturvarahastojen ylijäämät hieman. Valtion verotulojen kasvu on edelleen vahvaa, mutta menopuolella investointien, kuntien valtionapujen ja tulonsiirtojen kasvu on vielä voimakkaampaa. Kuntien verotulot lisääntyvät yli 6 prosenttia mutta niiden menot hieman nopeammin.

Taloukskasvun hidastumisen ja veronkevennyksien takia ensi vuonna valtion tulojen kasvu hidastuu sekä välillisen et-

tä välittömien verotuksen osalta. Valtionosuudet kunnille nousevat edelleen runsaat 7 prosenttia, mutta toisaalta valtion kulutus- ja investointien kasvu jää pariin prosenttiin. Valtiontalous päättyy kuitenkin runsaan kahden miljardin euron ylijäämään. Kuntienkin verokertymän kasvu hidastuu, ja niiden odotetaan jarruttavan menokehitystään, etenkin investointejaan.

Valtion tie- ja ratahankkeille vauhtia jo ensi vuonna

Suomen kokonaisveroaste pysyy tänä vuonna 43 prosentissa ja siten viimevuotisella tasolla. Ensi vuonna verotus kevenee ja kokonaisveroaste alenee 41,6 prosenttiin. Tältä osin finanssipolitiikka tukee kotimaista kysyntää. Toisaalta julkisten kulutusmenojen ja investointien kasvu lähes pysähtyy ja näin rajoittaa taloukskasvua. Julkisen talouden kokonaisylijäämä, joka on vuosina 2007 ja 2008 noin 5,3 prosenttia bruttokansantuotteesta, alenee ensi vuonna 4 prosenttiin.

Kaiken kaikkiaan näyttää siltä, että finanssipolitiikan reaktio taloukskasvun selvään hidastumiseen ja työmarkkinatilanteen heikentymiseen jää varovaiseksi. Nyt kun rakentamiseen on syntymässä vajaata kapasiteettia ja työttömyyttä, julkisten tie- ja ratahankkeiden aikaistaminen sekä valtion rahoitusosuuksien nostaminen ja

kuntien taakan keventäminen, olisi mitä parhaita suhdannepolitiikkaa. Julkisen kulutuksen kasvun painuminen lähes nollassa tasolla ensi vuonna ei myöskään ole lyhyen eikä edes pitkän aikavälin tarpeiden mukaista.

Ensi vuoden ansiotuloveron kevennyksien on sanottu olevan tasaiset kaikissa tuloluokissa, joten ne ovat lisäämässä käteen jääviä tuloja suurituloisilla paljon enemmän kuin pieni- ja keskituloisilla. Tehtyjen tutkimusten mukaan tulo- ja työllisyysloukkuja esiintyy kuitenkin nimenomaan tuloasteikon alapäässä. Tältä osin on perustetulta painottaa veronkevennyksiä nimenomaan pieni- ja keskituloisiin.

Suomen verotuksen suurimmat ongelmat ovat kuitenkin rakenteellisia ja syntyvät ansio- ja pääomatulojen erilaisesta verotuksesta. Hallituksen budjettiehdotukseen sisältyvä ansiotulojen verotuksen keventäminen onkin oikeasuuntainen toimenpide kaventaessaan ansiotulojen ja pääomatulojen veroasteiden välistä kuilua. Toisaalta osinkojen ja myyntivoittojen veroprosentissa on nostovaraa, eikä toimenpiteitä tähän suuntaan ole tehty. Päinvastoin alkutaipaleellaan hallitus on näitä veroja jopa keventänyt yritysten perintöverotuksen osalta ja aivan viimeksi metsän myyntitulojen verohuojennuksen muodossa.

Metsäverotuksessa takaisin pinta-alaverotukseen

Tuoreiden tietojen mukaan puun myyntitulon verohuojennus on piristänyt pitkään vähäisenä ollutta metsäkauppaa

elokuusta 2008 alkaen. Toteutettu tapa lisätä puunmyyntihalukkuutta on osoitus metsäteollisuuden ja metsänomistajien lobbauksen käytöstä. Valtiohan olisi voinut ja voi edelleen kompensoida veromenetykset ottamalla käyttöön taas metsän pinta-alaverotuksen. Tämä veromuoto, joka kannustaa metsänomistajia metsän kaatoon ja puun myyntiin, oli voimassa Suomessa vuoteen 2005 asti. Koska käyttöön otetuista metsän myyntitulojen veronhuojennuksista uhkaa tulla pitempiaikaisia, olisikin jo nyt harkittava vakavasti osittaista palaamista metsän pinta-alaverotukseen.

Talouskehityksen vaikutus esimerkkiperheiden ostovoimaan

Ennusteen liitteessä tarkastellaan, miten ansiotulot, tulonsiirrot, verot, asuntolainan hoitokulut, vuokrat ja lasten päivähoitomaksut vaikuttavat erilaisten esimerkkiperheiden ostovoimaan, jossa on huomioitu perhekohtainen inflaatio. Kuluvana vuonna yleisestikin korkea inflaatio kohtelee kaikkein kaltoimmin pienituloisia – työtöntä, yksinhuoltajaa sekä eläkeläis-, lapsi- ja työntekijäperheitä. Vähiten siitä kärsivät suurituloiset asiantuntija- ja toimi-

henkilöperheet. Ero on suurimmillaan lähes puolitoista prosenttiyksikköä. Vuonna 2009 inflaation ennustetun tason laskiessa sen epäsosiaaliset vaikutukset tasoittuvat, mutta edelleen siitä kärsivät eniten työtön ja yksinhuoltaja. Euroissa ja prosenteissa ilmaistuina reaalisten nettotulojen eli ostovoiman muutosten erot ovat suuria. Eläkkeiden indeksitarkistukset ja veronkevennykset ensi vuonna parantavat eläkeläiskotitalouden ostovoiman kehitystä, joka jää kuitenkin edelleen jälkeen palkansaajista. Yksinhuoltajaperheen ostovoiman prosentuaaliset nousut muodostuvat kohtalaisen suuriksi, kun se on tänä vuonna saanut lapsilisän korotuksen ja joutuu ensi vuonna maksamaan pienempää päivähoitomaksua. ■

Lisätietoja

*Ennustepäällikkö Eero Lehto, puh. (09) 2535 7350
Tiedottaja Heikki Taimio, puh. (09) 2535 7349
Palkansaajien tutkimuslaitos,
Pitkäsillanranta 3 A, 6. krs, 00530 Helsinki
Ennusteen laajempi versio 26.8.2008 Internetissä osoitteessa: www.labour.fi*